

de aarde niet vrucht voort. Hathouder van hwe gemaakt genade, als zij in deze wearna opneemt geploegd en geopend wor. En alles naar d. Voor haar d. haar kinde behandeld elk eeft hij dezen eeuw dezen ofteet. En Hij t verschillend de verbonds rood, de vol een anderen munisme, een a het op zachteeds dezelfde

ne christelijke te kwam door ahwe. Ik heb ed beware mij laar ik geloof en is, dat zij voor wie God

g. Hij is leer

voor de bizon s type wezen

itdekken door jkenis, „opdat

dan ook die storische con oost van de

K. S.

VEN

kern der din ben over de erde inconse chelijkheid

reer allerwon b ik in een bemen, dat l ben, dat een ormeerden in jn; en ander a meewerken, den minister inning te ver o-vereening. een dergelijk t uit.

houvast, als dat, INDIEN speciale ge bij dit alleen v niet-gerefor v. aan kerke f aan Maran natuurlijk reformeerd; e maken. Zou dan was de cialiseerd; en loop der din lat, waar zóo erde niet op

niet door mij. M.a.w., dan en ik te aan it te spreken. scheen.

met zooveel aat dus schijn t aan denken, te leggen, met aparte gere ik gevoel er olk, die toch meer te var samenwerken, iwerking den des te beter, ebben, en als hebben vergaand artikel n van te be a radio-gebied sanktioniert, en. Zulk een

„alles sanktioneren“ beteekent praktisch niets meer sanktioneren, doch alles blauw-blauw-laten. Sanktioneren is alleen mogelijk daar, waar men een maatstaf van „sanktie“ overhoudt, en gebruikt. Waar men dus hier „zegen“ en „dāar „vloekt“. Juist omdat ik mij het recht niet ontnemen laat, op niet-radio-terrein te „vloeken“, wat velen doen met wie ik op „radio-terrein“ samenga (gelijk ik hetzelfde van die anderen ten aanzien van mij verwacht), juist daarom kan ik de terreinen onderscheiden, en krachtens deze onderscheiding er stichtelijk voor danken, de „kerkelijke machine-rieën“ aan te zetten op niet-kerkelijke vloeren, in niet-kerkelijke werkplaatsen.

Heeft de heer Bruins nu houvast?

Indien ja, wat ik hoop, dan zal hij meteen begrijpen, waarom ik onlangs in het door hem geciteerde „Reformatie“-artikel de N.C.R.V. (na den Apeldoornschen landdag) met zooveel „reserves“ feliciteerde. „Wat een reserves!“ roept de heer Bruins uit.

Ja zeker. Wat een reserves!

Want het zou wel eens kunnen zijn, dat juist degenen, die de N.C.R.V. zóó beperkt zien in haar kunnen en mogen als ik het doe, het nuchterst, en daarom het „koppigst“ haar positie willen helpen verstevigen.

Er zijn ook lieden, die van de N.C.R.V. een soort van „boven-kerkelijk“ instituut-van-stichting willen maken, een soort van „boven-kerk“. Liefst met een „boven-blad“.

Maar daarvoor beware ons God.

Want de N.C.R.V. wordt niet geholpen door een geest, die haar wil laten doen, wat „der kerk“ is. Laat de kerken zelf haar zonden belijden, haar leven beteren, haar onnodige scheuren heelen, omdat God het wil. Dan zal de saneering van de kerken ook het leven en werken der N.C.R.V. ten goede komen. Dan komt er bekeering, en dus ook cultuurzuivering, in den wortel. En meer ware cultuurkracht. Maar als men de kerken laat voortmodderen in het moeras van valsche probleemstellingen, ijdele debatten, schemerige leuzen, wereldsche zelfhandhavingskunstjes, en dus dāar alles maar laat bij het oude, om dan een soort van boven-bouw te zoeken in een algemeene boven-kerkelijke vereeniging met een boven-kerkelijk blad, dan blijft de dood aan den wortel knagen. Dan zijn we een stuk verder op den weg der verwerdelijking. Dan hebben we nog meer terreinen doorgehaald, dan we reeds deden, en de kerk nog dieper het slop ingewerkt, dan ze reeds door onze schuld er in geduwd was. Dan hebben we de kerken verklaard tot „heilige huisjes“, en de N.C.R.V. zou dan ons „heilige huis“ worden. Ons stichtelijke eenheidshuis. Maar we zouden met dat al hebben voortgebouwd op een toestand van kerkelijke zonden, die we niet wilden verbeteren. M.a.w. we zouden de „heiligheid“ hebben tegenstaan. En waar de „heiligheid“ wordt losgelaten, daar blijft geen „heilig huis“ meer over.

De praktijk bewijst trouwens, dat zij, die zoo gemakkelijk die „heilige huisjes-brak“ aan de N.C.R.V. willen opdringen, altijd achteraan komen, als het op werken aankomt. Geen wonder: hun geest is die van een christelijk-getinte A.V.R.O.-mentaliteit. En deze geest kan niet offeren, niet bouwen. Nog vandaag houden velen van die groep zich afzijdig tegenover de N.C.R.V., omdat het „culturele“ peil eerst stijgen moet, eer zij de „christelijke“ vaan gaan volgen, wijl zij christelijk is.

Maar wie hebben indertijd het werk aangepakt?

Zij, die van ouds geleerd hadden, dat Gods eer in alles erkenning vraagt. Zij die van ouds geleerd hadden, zuinig te zijn met het investief van geestelijk bloedarme lieden, die zoo gemakkelijk op „heilige huisjes“ afgeven. Zij, die Gods heiligheid in hun „huisjes“ bevend erkenden, en zoo Gods HUIS wilden bouwen in het concrete, door Hem ons als werktorrein gegeven, menschenleven. Zulke typen zijn begonnen. Zij wisten alles van den schoolstrijd, en alles van den kerkstrijd. En alles van de onderscheidenheid der terreinen. En juist omdat zij weigerden, een radio-vereeniging te laten treden in de rechten en plichten der kerk, juist daarom konden zij, krachtens deze hunne onderscheiding van de verschillende levens-terreinen met volle handhaving van hun bezwaren tegen het kerkelijk optreden van anderen, toch royaal pleiten vóór een eerlijke plaatstoewijzing aan de onderscheiden volksgroepen in VOLKS-verband. Want zoodra wij met den minister en zijn subsidie te doen hebben, zijn we op zijn terrein gekomen.

Laat de heer Bruins wat voorzichtiger omgaan met de „reserves“, die ik heb in mijn gelukwenschen aan de N.C.R.V. Want zonder die reserves raken we in den roes eener christelijk-getinte A.V.R.O.-mentaliteit. En die zal straks niets eigens meer doen, want die werkt niet voor God, doch zet den mensch, als object van „religieuze stichting“, in het middelpunt. Zulke afgoderij verarmt.

K. S.

Van de Generale Synode. (IV).

Na de door ons reeds genoemde en besproken onderwerpen trok vooral het punt der evangelisatie de aandacht. Geen wonder ook. Zien wij de dingen juist, dan viel er op dit punt zelfs óók

deels een onzuivere en ongezone belangstellings-spanning te constateeren. Het fijne puntje der „samenwerking“ immers was in geding bij deze evangelisatie-debatten. Bovendien lag er een bepaald incident (Deventer, met veel protest en geschrijf en gewrijf), dat sommigen wat te zwaar op de maag drukte; een gevolg, gelijk zoo dikwijls, van het dooreenhalen der kwesties van personen of zaken, van goede bedoelingen of principiële richtingen, van „zielscontact“ of Geestes-opmarsch. Het was dus te begrijpen, dat met bijzondere belangstelling, hier en daar zelfs met een Argus-oog, gelet werd op wat de Synode zou doen.

Welnu, het verblijdt ons, dat haar met groote meerderheid (45 tegen 10) genomen besluit een rechtvaardiging inhoudt van wat ons blad heeft betoogd, in dezen. Immers, uitgesproken werd, „dat van volledige samenwerking met anderen — niet-gereformeerden — geen sprake mag zijn, waar het evangeliseeren bestaat in of gaat gepaard met prediking van het Woord Gods“.

Dit is het beslissende punt. Het is ten overvloede in de discussie nog eens als zoodanig met bijzondere klem naar voren gebracht, toen n.l. opgemerkt werd (door den rapporteur, Prof. Groshede): „men kan bij de evangelisatie de Kerk er niet buiten laten“. En: „de norm blijft het principe“.

Inderdaad — men kan de kerk er niet buiten laten. Omdat het nu eenmaal Christus' bevel is, dat men heeft heen te gaan in de geheele wereld; en dan verder: de menschen tot Zijn leerlingen te maken; en dan nog verder: ze heeft te doopen. En daar is het fijne puntje: want doop is opnemng in de Kerk. Niet in die ongrijpbare „Una Sancta“, die immers geen handen heeft om te doopen, en geen steenen om een doopvont te bouwen, en geen rechtspersoonlijkheid, om een Kerk-met-doopvont te bouwen, doch in die echte „una sancta“, welke naar het gebod samenkomt, het Woord bedient, elk tot Zich roept, elks komen barerzijds mogelijk maakt door nimmer menscheninzettingen te maken tot ontkrachtigsmiddel voor Gods gebod, en daartoe den instituut-vorm heeft moeten aannemen door het leven, dat van Christus in haar uitgestort is. Ja, die doop — dat is nu eenmaal Zijn mandaat. En men kan dat mandaat nu eenmaal niet aan anderen overdoen; men kan ook niet de gegadigden voor den doop, bij wijze van afspraak, onder elkaar distribueeren, procentsgewijs. Het mandaat-van-dooopen is nu eenmaal aan dezelven gegeven, die óók het mandaat-van-preeken hebben ontvangen van den Christus.

Is dat „imperatief“?

Het lijkt ons exegese van een gebod van onzen Imperator Christus.

De samen-werkingsgedachte inzake de prediking is dus niet aanvaard.

En o.i. terecht niet.

Men had te kiezen tusschen het vage „ideaal“ van „samenwerken“, en den nuchteren wil tot „dóór-werken“.

Want het noodlot is nu eenmaal, dat, eer wij met onze verlanglijstjes van SAMENwerking komen, Christus ons vóór is geweest met Zijn bevel van DOORwerking, „Gaaf heen“, — begint te werken. „Onderwijst“, — maakt tot mijn leerlingen, zet door met werken. „Doopt“, — houdt vol met werken; brengt in het instituut, dat u als predikers uitstootte. „Leert ze onderhouden al wat Ik u geboden heb“ — houdt vast in 't instituut, door geregelde predikdienst, door den eisch van instituutserkenning levens. DOORwerken dus. Maar de „SAMEN-werking“, die al dadelijk bij dien doop tot stranden is gedoemd, is dus een hinderpaal voor het DOOR-werken. Dus moest ze vallen.

Het spreekt overigens voor zich, dat, waar het tot dat DOOR-werken nog niet gekomen is, SAMEN-werking niet ongeoorloofd is, voorzooover n.l. ze het door-werken van de gezonden van Christus niet verhindert. Lector-uitbreiding b.v. is aan samen-werking overgelaten. Waarom ook niet? Tractaatjes-verspreiden, dat kan b.v. de post ook; waarom zou ik dan niet naast een ander loopen met leetuurverspreiding? We zijn dan beiden stom. Maar zoodra we praten gaan, dan moet die ander mij toestaan, dóór te praten; we zijn nu eenmaal in dienst.

Trouwens, ook nog dit samen-gaan zal praktisch niet veel te beduiden hebben; er is n.l. betekenisvol bij gezegd, dat de leetuur, die we dan samen uitdeelen, goed moet zijn. Dat is dus al dadelijk een heele beperking.

En wat de Bijbel-verspreiding betreft, wie daarbij met ons mee wil doen, die doe het. Ook dat is zwijgzaam werk; men zou — en nu maak ik geen grapje — men zou voor wat liefs zelfs met den antichrist op stap willen gaan tot bijbel-verspreiding, als hij maar zweeg, en: zoolang hij nog in het begin van zijn „ontwikkeling“ stond. Want anders zou de man-van-de-spraak kunnen denken, dat men een brug kan slaan tusschen het antichrist-zijn en den bijbel. En dat ware de evangelisatie in den grond bederven.

Ik weet het: deze laatste zinnestjes hebben veel weg van al te frivol gespeel met ernstige dingen.

En toch bedoel ik iets ernstigs ermee: ik wil eraan demonstreeren, dat zelfs van dat gemeenschappelijk verspreiden van den bijbel in de praktijk niet zoo heel veel komen zal. Er zijn immers christenen, met wie men zelfs voor dat werk niet samen de straat op gaan kan, omdat het nu eenmaal een nuchter feit is, dat volgens onze meening zij eigenlijk openlijk moesten verklaren: ik, met mijn denkeelden, heb de XII Artikelen losgelaten, d.w.z. ik moest feitelijk geen christen meer heeten... Toen Paulus in Filippi kwam, had hij er ook niets mee op, dat die vrouw met den „waarzeggenden geest“ met hem publiek instemde. Want hij wilde niet, dat men zijn evangelie met haar praemissen zou vereenigbaar achten.

Zoo blijft er praktisch ook zelfs van die samenwerking bitter weinig over. Gelukkig — het dóórwerkings-principe heeft in Middelburg gezegevierd.

O ja, het is waar; men heeft nog ruimte opengelaten voor verdeling van het werk bij onderlinge afspraak. Zooals dat ook wel in de Zending voorkomt. Verdeling óf van arbeid, óf van tijden, óf van terreinen.

Zeker.

Maar wat die terrein-verdeling betreft: die is er in de zending slechts vanwege den nood; we kunnen immers nog niet de heele wereld bereiken? Konden wij dat, dan was het overlaten van een terrein, b.v. aan Rome, ongeoorloofd.

En zoo staat het ook met verdeling van tijden en van arbeid.

Maar juist zulk een werk-verdeling, die op den „interkerkelijken“ toestand ziet, gelijk hij praktisch is, en die voorts met de plaats rekent, welke de overheid in het volksleven aan alle burgers gelijkelijk toekent, juist die verdeling heeft alleen dan zin, als de onderstelling daarbij is: de gehandhaafde eisch van: dóór-te-werken, en anders niet sām-te-werken.

Dat dit principe te Middelburg werd erkend, stemt ons tot dank. We worden zoo weer wat nuchterder, d.w.z.: in staat om gehoorzaam te zijn. Als nu ook maar de daad van die gehoorzaamheid komt...

K. S.

LITERATUUR EN KUNST.

Een Zuiderzee-roman.

Johan Theunisz, Verloren Volk. N. V. Maatschappij tot verspreiding van goede en goedkope lectuur (Wereldbibl.), Amsterdam-Sloterdijk, 1933.

Een Zuiderzee-roman!...

Als we deze woord-combinatie zien, eigenlijk altijd als er sprake is van de Zuiderzee, denken we aan het grootsche werk van bedijking en bemaling, dat de bewonderende belangstelling der heele wereld trekt.

Een Zuiderzee-roman zal zijn een roman over het Zuiderzeewerk, waarin nu eens op romantische wijze iets van die stof is bewerkt, die zooveel technische boeken vult! En dan zijn er mogelijkheden genoeg: waar mensch en natuur elkaar tegengreden in den strijd om de heerschappij, daar is stof te over voor de kunst, die aan spanningen ontvont. Bovendien biedt een werk van zoo grooten omvang, waar zooveel menschen van allerlei slag maandenlang in bezig zijn, overvloed van materie voor het eenvoudig beschrijvende verhaal. J. K. Lofvers heeft dat men zijn bundel schetsen „Met de beurt“ duidelijk bewezen....

Er is echter ook een heel andere kant aan de zaak.

Door dat Zuiderzee-werk, dat langzaam-aan maar in gestadigen voortgang de Zuiderzee inperkt en haar nu reeds van de gemeenschap met het wijde buitenwater heeft afgesloten, wordt een categorie der bevolking in zijn levensbestaan bedreigd. Met de verdwijnende Zuiderzee verliezen de visschers van Enkhuizen tot Stavoren hun kostwinning.

We wisten dat al van het moment, dat de eerste bak keileem werd neergelaten. Maar tegenover die dreiging zagen we de regeeringsbemoeiingen, die er op gericht zijn de gedupeerden te helpen, en die, al is het vraagstuk ingewikkeld genoeg, mettertijd wel hun resultaten zullen afwerpen. En als we, bij een bezoek aan een van de curiositeiten-plekjes daar rondom de Zuiderzee, ons realiseerden, hoe bekrompen en sober toch eigenlijk dat bestaan in die vervallen en kleine wereld moest zijn, vonden we in de noodgedwongen verandering een aanzienlijk cultureel en sociaal belang, dat tegen de nadeelen en bezwaren wel ruimschoots kon opwegen. Zoodat, al bleef de bewustheid van dat visscherijvraagstuk wel achter onze belangstelling in het Zuiderzeewerk staan, ze niet veel meer dan een vagelijk ervan weten was en werd.

En toch — die andere kant is er aan de zaak en hij is donkerder, dan we meenen.

Meer dan één element komt er voor de betrokkenen in het geding.

Daar is allereerst de broodquaestie, die, al zal ze in haar algemeenheid door de regeeringsmaatre-